

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

Управа за ветерину
Број: 003564554 2026
Датум: 07.08.2026. године
БЕОГРАД

**ОПЕРАТИВНО УПУТСТВО О ПРИМЕНИ И КОНТРОЛИ СПРОВОЂЕЊА
ОБАВЕЗНИХ МЕРА БИОСИГУРНОСТИ НА ГАЗДИНСТВИМА, ОДНОСНО
ФАРМАМА ЗА УЗГОЈ И ДРЖАЊЕ СВИЊА**

На основу Правилника о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2026 годину, Део II БИОСИГУРНОСНЕ МЕРЕ И ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА, а ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања заразних болести животиња прописана је обавеза да се власници и држаоци животиња старају о здрављу и добробити животиња и предузимају мере заштите здравља животиња ради спречавања појаве и ширења заразних болести животиња које укључују и биосигурносне мере на газдинству и принципе добре фармске праксе.

У односу на врсту животиња на коју се односи, Овим актом се ближе прописује **МИНИМУМ БИОСИГУРНОСНИХ МЕРА НА ГАЗДИНСТВИМА, ОДНОСНО ФАРМАМА ЗА УЗГОЈ И ДРЖАЊЕ ЖИВОТИЊА**

С тим у вези, а ради испуњења захтева за биосигурносне мере за држање и промет свиња доносе се следећа мерила и смернице:

**ОПШТИ УСЛОВИ И ЗАХТЕВИ ЗА МЕРЕ БИОЛОШКЕ СИГУРНОСТИ ЗА ДРЖАЊЕ СВИЊА
(БИОСИГУРНОСНЕ МЕРЕ)**

Мере биолошке сигурности и добре фармске праксе имају за циљ обезбеђивање оптималних услова за држање и узгој животиња на местима где се држе животиње, а тичу се одговорности власника и држаоца животиња, као и других лица који долазе у контакт са животињама или имају утицај на њихову примену.

Биоигурносни захтеви су одређене ветеринарско санитарне мере које се примењују на месту држања или промета свиња, а имају за циљ безбедност животиња и спречавање уноса инфективног агенса или његовог даљег ширења у популацији.

1. Термини који се користе у захтевима

1.1. Карантински простор јесте просторија/објект на фарми/газдинству за издвајање/изолацију одређених животиња од осталих јединки у који се користи код увођења нових јединку и стадо и у случају третмана и лечења одређених животиња ради праћења и контроле њиховог здравственог стања животиња у току одређеног временског периода.

1.2. Објект за држање животиња је простор односно једна или више просторија у којима се стално или привремено узгајају, односно држе животиње.

1.3. Газдинство је простор у којем се налази објект за држање животиња, за сопствене или комерцијалне сврхе (индивидуално или породично газдинство).

- 1.4. Слободно или пашно држање свиња је држање свиња на отвореном, уколико је то дозвољено, у одређеном периоду и одређеном простору, под контролисаним условима.
- 1.5. Комерцијална фарма јесте газдинство намењено за комерцијалне сврхе, у којем се примењује системски и фазни начин производње свиња.
- 1.6. Посетилац објекту (у даљем тексту – посетилац) је физичко лице које није запослено или ангажовано у објекту за држање свиња, односно лице које посећује објект у друге сврхе.
- 1.7. Држалац свиња је физичко или правно лице које је власник животиња или присутно лице које се стара о животињама у објекту.
- 1.8. Власник свиња је лице које поседује животиње.
- 1.9. Одговорно лице је особа која је одговорна за поступање са животињама.
- 1.10. Болест свиња је инфекција животиња праћена клиничким или субклиничким манифестацијама, са приметним променама или променама здравственог стања, проузрокована једним или са више етиолошких фактора, односно узрочника пореклом од различитих врста микроорганизама
- 1.11. Фактори ризика су чиниоци који указују или утичу на могућу појаву болести.

2. Фактори ризика биосигурности на газдинствима са свињама који подлежу контроли:

- контролисан или неконтролисан приступ газдинству/фарми, односно објекту у којем се држе/узгајају животиње, постојање заштитне оgrade и дез-баријера, као и адекватна примена превентивних и контролних мера;
- здравствени статус животиња: тренутно здравствено стање, лечење и претходне појаве болести свиња и других животиња на газдинству.
- слободно или пашно држање свиња на отвореном, уколико је то дозвољено, у одређеном периоду и одређеној простору, под контролисаним условима.
- евиденција запослених лица и посетиоца, кретање људи на газдинству;
- евиденција и контрола и дезинфекција возила која улазе на газдинство и на који њен део;
- храна и вода која се користи за исхрану и напој свиња и других животиња;
- алати, опрема и други предмети који улазе у објекте за држање и узгој животиња, а који могу да буду контаминирани узрочником болести животиња;
- могућност директног или индиректног контакта са дивљим животињама, псима луталицама и другим животињама;
- начин одлагања и нешкодљивог уклањања лешева животиња и других споредних производа животињског порекла (СПЖП), контејнери и објекти за привремено одлагање СПЖП, возила и лица (оператери) која рукују споредним производима животињског порекла;
- сметлишта, депоније, отпади и други могући извори биолошког инфективног материјала;
- глодари, инсекти и друге штеточине, начин њихове контроле;
- вентилациони системи;
- стајњак, осока и поступак са њима и начини уклањања;

- обнављање запата, ветеринарска документација, контрола здравственог стања, обележавање и поступак са новонабављеним животињама;
- примена природног припуста;
- хигијена објеката (прање, чишћење и дезинфекција простора и просторија где се држе и гаје животиње);
- хигијена радног особља (санитарне мере у погледу личне хигијене и засебне /радне одеће и обуће особа која долазе у контакт са животињама);
- локација и окружење смештајног објекта животиња, близина путева и фреквенција саобраћаја, близина и густина других газдинстава са свињама, сточних пијаца и производних објеката (кланица, млекара и сл).

ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ВЛАСНИКА И ДРЖАЛАЦА ЖИВОТИЊА

3. УСЛОВИ ДРЖАЊА СВИЊА И БИОСИГУРНОСНИ ЗАХТЕВИ НА ГАЗДИНСТВИМА

Власник или држалац животиња мора:

- 3.1. да обележи свиње и пријави ветеринару сваку промену бројног стања свиња на газдинству, у складу са посебним прописом;
- 3.2. да набавља обележене свиње, од познатог власника, са прописаном ветеринарском документацијом;
- 3.3. да у случају сумње на изненадних угинућа и промене здравственог стања свиња, без одлагања обавести надлежног ветеринара или ветеринарског инспектора;
- 3.4. да омогући ветеринару приступ животињама ради клиничког прегледа и лечења (када се спроводи), као и узимања крви и других узорака за дијагностичка испитивања;
- 3.5. да обезбеди здравствену заштиту својих животиња од стране ветеринара који набавља, користи и апликује регистроване ветеринарске лекове у случају болести или у превентивне сврхе
- 3.6. да обезбеди и врши редовну контролу и уништавање глодара, инсеката и других штеточина на газдинству;
- 3.7. да врши редовно прање, чишћење и дезинфекцију у објектима са животињама;
- 3.8. да избегава посете другим газдинствима са свињама и не прима у објекте са свињама лица са других газдинстава са свињама ,односно свих лица која рукују са домаћим и дивљим свињама или њиховим производима и лешевима;
- 3.9. за лица која долазе неизбежно долазе у у контакт са свињама, да примењује биосигурносне и хигијенске мере контролише улаз и евидентира време и имена лица која улазе у простор са објектима у којима се држе свиње;
- 3.10. да онемогући директан или индиректан контакт домаћих свиња са другим животињама, дивљим свињама, као и контакт са домаћим свињама, нарочито ако се свиње испуштају или држе на отвореном;
- 3.11. да свиње не храни храном неконтролисаног и животињског порекла или храном која би могла бити контаминирана вирусом и да такву храну не уноси на газдинство;
- 3.12. да не храни свиње отпадном храном и помијама;

3.13. да редовно уклања и пакује стајњак;

3.14. да обезбеди начин и врши безбедно одлагање и уклањање отпада/споредних производа од клања и СПЖП;

3.15. да на улазу у ограђени простор са објектима као и испред сваког објекта постави ножне дезбаријере;

3.16. за лица која долазе неизбежно долазе у контакт са свињама, да примењује биосигурносне и хигијенске мере (дезбаријере, пресвлачење наменске одеће и обуће, прање руку и обуће) ;

3.17. ако се врши природни припуст, да се за природни припуст користи мужјак из сопственог стада односно набављен и гајен искључиво за сопствене потребе.

4. БИОСИГУРНОСНИ ЗАХТЕВИ НА КОМЕРЦИЈАЛНИМ ФАРМАМА

Додатни биосигурносни захтеви (у односу на биосигурносне захтеви на газдинствима):

4.1. На комерцијалној фарми власник мора да у форми писане процедуре План технолошког тока производње са ситуационим планом: у погледу капацитета, услова објеката, опреме и фазама производног циклуса, са означеним критичним тачака и поступањима у редовним и ванредним ситуацијама у смислу појаве, спречавања ширења и искорењивања болести код животиња у оквиру Акционог плана о поступању са животињама и лешевима приликом појава нарочито опасних заразних болести животиња.

План технолошког тока производње са ситуационим и акционим планом планом се ажурира по потреби и мора да буде истакнут на видном месту, а о садржини истог морају да буду упознати а сва запслена лица на комерцијалној фарми.

4.2. Територија која окружује фарму мора да буде одвојена стабилном оградом ради спречавања контакта са људима и напуштеним или дивљим животињама и довољно логистички удаљена од стамбених и технолошких и производних објеката ;

4.3. На фарми мора да се води редовна евиденција о технолошким поступцима, бројном стању, премештању свиња, осемењавању, исхрани, лечењу и угинућима животиња;

4.4. Храна и вода за животиње морају да буду подвргнути периодичној контроли, у складу са прописаном и захтеваном динамиком; просторија за смештај хране мора да буде издвојена намењена за ту сврху, као и да задовољава услове чувања, употребе и складиштења односно хигијене и безбедне манипулације;

4.5. На фарми мора да се спроводи континуиран здравствени надзор од стране ветеринара;

4.6. У случају појаве заразне болести мора да буде обезбеђена локација за нешкодљиво уклањање лешева уинулих и убијених животиња, ако то на други начин није могуће извршити;

4.7. Контрола приступа возила и лица кругу фарме за држање свиња се врши кроз евидентирање датума и имена посетиоца и регистарских ознака возила уз додатни видео надзор;

4.8. Чисти и прљави делови фарме морају да буду одвојени или се не смеју користити истовремено; путеви кретања људи и возила са путевима у простору са објектима за држање свиња не смеју да се укрштају;

4.9. Обавезна дезинфекција точкова возила на улазу у круг објекта тунелски прскањем дезинфекционих средстава и (или) постављање солидних дезинфекционих баријера за пролаз возила испуњених дезинфекционим средствима која се неће смрзавати на температури и у препорученој стабилној концентрацији према упутству произвођача.

О набавци, залихама и врсти дезинфекционог средства које се користи, као и о динамици замене активног средства у дезбаријерама, води се посебна евиденција.

4.10. Улаз радника у просторије/објекте за држање свиња и излаз из ових просторија/објеката на фарми, врши се искључиво на посебном улазном и излазном месту са ножним дезинфекционим баријерама (контролисано) кроз санитарни блок;

сви радници и посетиоци морају да имају могућност и обавезу да промене одећу у радну или специјалну одећу и обућу; мора да буде обезбеђена топла вода, чисти пешкири и хигијенска и дезинфекциона средства; уколико одећа и обућа није за једнократну употребу, радници морају да носе чисту одећу и чизме, одећа се после коришћења мора опрати, а чизме редовно чистити и дезинфиковати.

4.11. Радници и запослена лица морају бити распоређени по одређеним одвојеним производним јединицама на фарми и не смеју се мешати по објектима у току рада.

О распоређености, задужењима и кретању радника води се евиденција на дневном нивоу;

4.12. Радници и запослена лица не смеју држати свиње на сопственим газдинствима или долазити у контакт са свињама на другим газдинствима, као ни учествовати у ловним активностима у периоду радног ангажовања на фарми.

4.13. Објекти, алати, оруђа и друга средства која се користе на фарми морају да буду направљени од материјала који може да се лако чисти, пере и дезинфикује.

4.14. На комерцијалним фармама мора да постоји карантински простор који има капацитет за потребе изолације уведених животиња у унутрашњем промету у трајању од најмање 7 дана, уз здравствени надзор новонабављених животиња

4.14. У случају сумње на изненадних угинућа и промене здравственог стања животиња (ако посумња да болују од заразне болести) без одлагања обавестити надлежног ветеринара или ветеринарског инспектора, издвоји такве животиње од осталих и одмах почети са применом превентивних мера биосигурности на газдинству, идентификацији и контроли фактора ризика у циљу спречавања ширења болести;

5. НАЧИН ПРЕВОЗА И ПРОМЕТА СВИЊА

5.1. Превоз свиња до и од фарме свиња мора да се обавља у складу са прописима, одговарајућим возилима под надзором ветеринара и пошиљку мора да прати прописана ветеринарска документација којом се гарантује идентификација и здравствени статус јединки.

5.2. На газдинство/фарму могу да се уводе само обележене животиње, познатог порекла и доброг здравственог стања.

5.3. Приликом увођења новонабављених животиња исте се смештају у карантински простор на фарми/газдинству где се врши клинички преглед новонабављених, или животиња које су издвојене због болести, и по потреби дијагностичка испитивања.

За време карантинирања/изолације животиња на фарми/газдинству, у овим просторијама/објектима не смеју да се држе друге животиње и ове просторије/објекти не смеју да се користе у друге сврхе.

5.4. Увођење и поновно насељавање животиња на газдинство на којем је претходно потврђена болест може се вршити само на подручју званично слободном од болести АКС код домаћих свиња и ако су спроведене све мере на газдинству укључујући и завршну дезинфекцију.

Увођења и поновно насељавање животиња на комерцијалну фарму на којој је претходно забележена болест, може се вршити ако су претходно уведене *сентинел животиње* и *спроведена потребна дијагностичка испитивања на болест са негативним резултатима*.

5.5. За превоз животиња до и од фарме могу се користити возила намењена за превоз животиња, која су прописно очишћена, опрана и дезинфикована.

5.6. Возачи возила која се користе за превоз животиња до и са фарме не смеју имати приступ и контакт са просторијом-објектом за држање животиња и радним особљем у овим објектима.

5.7. Локација утовара животиња у транспортно возило мора да буде посебно издвојена изван производног дела фарме, по могућству на улазној капији са покретном рампом и обезбеђена на начин који омогућава временско и просторно раздвајање истовара и утовара животиња и избегавање директног контакта између возача и радника који раде на утовару и истовару животиња.

5.8. Превоз животиња до и од фарме и других објеката у рестриктивним подручјима од болести, може се обављати само у случајевима прописаних одступања, на начин и под контролом и надзором ветеринарског инспектора

5.9. У случају промене здравственог стања или угинућа животиња у транспорту и превозном средству у месту из ког је пошиљка упућена на фарму, обавештавају се ветеринар и ветеринарски инспектор који обуставља даљи промет свиња, врши се клинички преглед на возилу и узима дијагностички материјал за дијагностичка испитивања, а сваки даљи промет са фарме порекла животиња се обуставља до добијања резултата дијагностичког испитивања-

О сумњи на заразну болест, обавештава надлежна ветеринарска инспекција и ветеринарска станица и инспектор у месту порекла пошиљке.

5.10. У случају промене здравственог стања или угинућа животиња на предметној фарми или у превозном средству, ка месту где је пошиљка упућена, обавештавају се ветеринар и ветеринарски инспектор који на возилу врше клинички преглед и узимају дијагностички материјал, а сваки даљи промет животиња са фарме се обуставља до добијања резултата дијагностичког испитивања, о чему се обавештава надлежна станица и инспектор у месту намене приспећа пошиљке.

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

Предраг Ројевић